

REVISTA DE FILOSOFIE

5-6/2008

CONCEPTUL DE „DIFERENȚĂ ONTOLOGICĂ” ÎN
RECONSTRUCȚIA FILOSOFICĂ MODERNĂ

ALEXANDRU BOBOC

Rezumat. Autorul subliniază domeniul de aplicare și rolul conceptului de “diferența ontologică” în reconstrucția modernă a filosofiei. El începe cu Aristotel și insistă asupra filosofiei lui Heidegger pentru a descrie un joc hermeneutic care pune accentul pe locul diferenței în conceptul exprimat de *Sein des Seienden* și depășirea *Vergessenheit* al diferenței. Astfel, la întrebarea fundamentală a ontologiei nu se referă la *Seienden*, ci la *Sein*.

DEDUCȚIA TRANSCENDENTALĂ A CATEGORIILOR ÎN
A DOUA EDIȚIE A *CRITICII RAȚIUNII PURE* (II)

VIOREL VIZUREANU

Rezumat. Deducerea transcendentă a categoriilor a fost văzută de Kant însuși ca pe un nucleu al *Criticii rațiunii pure*. Dar chiar de la prima ediție a *Criticii* a desfășurarea argumentării a fost urmată pe tot firul raționamentului și reconstruită cu dificultate. În consecință, Kant a simțit nevoia să reia argumentarea filosofică prin schimbarea în întregime a textului primei ediții. Rezultatul a fost nu mai puțin controversat. Mai mult decât atât, au rezultat dificultăți suplimentare, printre care în special aceea care decurge din structura logică a demonstrației filosofice. În prima parte a articolului nostru mi-am concentrat pe natura deducției transcendente, analizând pe scurt aspectele juridice și psihologice ale acesteia. Voi discuta acum cele două soluții contradictorii în ceea ce privește structura deducției transcendente: ipoteza a două deducții și aceea a-celor-doi-pași-într-un-argument. Atunci vă voi propune, continuând cu sugestia ultimei idei, unele posibilități alternative de lectură, care va mări gama de semnificații ale celor două maniere de a utiliza deducția transcendentă.

INTERESUL LUI KANT PENTRU FIZICA NEWTONIANĂ ȘI DEDUCȚIA TRANSCENDENTALĂ

CRISTIAN D. HATU

Rezumat. Ipoteza lucrării de față este faptul că anumite elemente incluse în mai multe texte introduse în a doua ediție a *Criticii*, ”Respingerea Idealismului” și ”Comentariu general privind sistemul de principia”, au avut o influență puternică asupra formei noi a Deducției Transcedentale. Pe de o parte, exemplele date de Kant în aceste capitole menționate mai sus sunt aceleași cu cele utilizate în § 24, precum și în § 17 din noua formă de deducție. Pe de altă parte de altă parte, am putea găsi în deducție unele comentarii similare cu cele din două capitole în care sunt importate ”principiul priorității simțului exterior”, precum și faptul că percepția este considerată criteriul pentru realitate. Toate aceste elemente ar putea fi în legătură cu interesul lui Kant în ceea ce privește științele naturale newtoniene.

TEME ALE FILOSOFIEI LUI ADORNO PE MARGINEA CĂRȚII *MINIMA MORALIA*

PETRU VAIDA

Rezumat. Autorul distinge următoarele teme ale filosofiei lui Th. Adorno: relația individ-societate (și individual-universal), critica culturii contemporane (a societății ”deplin administrate”), cu un accent special pe dominația de divertismentului asupra culturii autentice, criza limbajului în societatea de astăzi, conceptul rațiunii, critica utilitarismului burghez și relația om-natură. Autorul evidențiază că, deși Adorno a fost influențat de marxism, filosofia lui este radical diferită prin primatul contemplării asupra acțiunii.

IDEEA DE NEANT ȘI ARGUMENTUL COSMOLOGIC

VIOREL CERNICA

Rezumat. La o primă vedere, apare ideea că Petrovici susținut cu referire la ”nimic” că nu are nici o legătură cu argumentul cosmologic referitor la existența lui Dumnezeu. Cu toate acestea, aspectul este cu atât mai interesant și chiar în epoca lui ideile sale cu privire la ”nimic”/”neant” au fost citate și apreciate în cercurile intelectuale de limbă română și franceză. Autorul interpretează atât ideile susținute de către Petrovici și dificultatea de a recepta aceste idei cu raportare la Leibniz și Kant, Nae Ionescu, Iosif Brucăr, Mircea Florian și Constantin Noica.

FANTEZIE ȘI SENZAȚIE LA JOHANNES MÜLLER

ION TĂNĂSESCU

Rezumat. Lucrarea analizează concepția privind fantezia expuse de către Johannes Müller în *Ueber die phantastischen Gesichterscheinungen (On Fantasy Images)* (1826). Se abordează două niveluri de manifestare a fanteziei ca reprezentare care creează forme în câmpul vizual, prin limitare și extindere. Pe de o parte, se discută intervenția fanteziei în raport cu un obiect sensibil perceput în prezent, pe de altă parte, este vorba despre intervenția fanteziei în relație cu un obiect așa cum este acesta reprezentat. Autorul susține că, în comparație cu lucrarea publicată în 1826 nu este clar în ce sens concepe Müller activitatea fanteziei în raport cu un obiect așa cum este reprezentat – activitatea fanteziei poate fi gândită atât în sens de abstractizare, cât și în sensul de asociație liberă între un obiect și un concept, căci în lucrarea publicată în 1840, Müller distinge în mod clar între abstractizare, care este considerată operațiune a gândirii, și asociere, considerată ca operațiune a fanteziei.

ORIGINALITATEA GÂNDIRII BLAGIENE ÎN PEISAJUL FILOSOFIC CONTEMPORAN

TEODOR VIDAM

Rezumat. Studiul “Originalitatea gândirii blagiene în peisajul filosofiei contemporane” apreciază faptul că limbajul categorial-filosofic nu urma principiul relaționării de la cauză la efect, de la cunoscut la necunoscut, *pass pro toto*, ci invers, de la structura generală la părțile sale componente. Conceptul filosofic blagian era diferit de metafizica tradițională, în conformitate cu existența care creează pentru nimic sau existența a provine dintr-o altă existență într-o ordine succesivă. După L. Blaga, nevoia de metafizică rămâne o permanență a condiției umane. Această parte specială a arhitecturii sale filosofice a permis filosofului român L. Blaga să fie discutat în corelație cu orientările filosofice contemporane. Comparativ cu aceste orientări (existențialism, fenomenologie, filosofia vieții, pragmatism și filosofia analitică) gândirea blagiană a evidențiat valențele sale creative, precum și originalitatea acesteia la certa lor valoare.

VIAȚA CA AGONIE SAU PRELUDIU AL MORȚII LA EMIL CIORAN

MARIUS DOBRE

Rezumat. Articolul prezintă viziunea asupra vieții la Emil Cioran. Viata este doar o agonie, dominată de prezența puternică a morții. În aceste condiții, nașterea ființei umane nu este un eveniment fericit. Cu toate acestea, sinuciderea nu este o soluție, cu excepția simplei idei de suicid.

PROGRAMUL POLITIC ÎN OPERA LUI CONSTANTIN RĂDULESCU-MOTRU

ADRIAN MIRCEA DOBRE

Rezumat. Autorul analizează gândirea politică a lui C. Rădulescu-Motru, mai precis gândirea sa naționalistă. Această abordare este plasată între încercările de analiză a gândirii politice românești interbelice, analizând această afiliere naționalistă. Rădulescu-Motru urmează orientarea grupării “Junimea” și a preceptului său Maiorescian al “naționalismului situat în limitele adevărului”.

ÎNTRE IMITAȚIE ȘI ILUZIE. TEORII SEMNIFICATIVE ALE ARTEI ÎN GÂNDIREA ESTETICĂ GREACĂ

CONSTANTIN ASLAM

Rezumat. Autorul susține că a fost argumentat în mod eronat, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, că analiza filosofică a artei și frumosului nu produce decât interpretări cu o valoare de muzeu. Înainte de modernității acestea nu au fost niciodată gândite împreună. Cu Johann Heinrich Lambert și Alexander Baumgarten estetica devine o disciplină filosofică. Astfel, fără ideea autonomiei de valori, în lipsa concepției că arta și frumosul descriu o realitate *sui generis*, de analizat în contextual genului său, nu pot fi inițiate analize filosofice semnificative cu privire la artă și la frumos.

AUGUSTIN ȘI PROBLEMA ONTOLOGICĂ A RĂULUI. TERAPIA RĂULUI PRIN ONTOLOGIA RELAȚIEI

ALEXANDRA PÂRVAN

Rezumat. Acest studiu intenționează să conteste modul clasic și rigid de gândire și de abordare a problemei răului, prin investigarea printr-o nouă perspectivă a modului în care Augustin o abordează, cu intenția de a găsi o soluție. În scopul de a oferi punctul său de vedere, și abordarea noastră specifică cu o mai mare claritate vom face uz de două concepte care nu se găsesc ca atare în scrierile lui Augustin. Cele două sunt *relaționarea* și *Ființa-pentru-ceilalți*, și punerea lor la lucru în gândirea filosofică ne conduce la concluzia că Augustin dezvoltă o ontologie a *relației* bazată pe un concept de Dumnezeu ca Ființă-pentru-ceilalți, cu scopul de a aduce o nouă înțelegere a problemei răului. Problema este reafirmată ca o problemă ontologică, în funcție de relația pe care definește natura umană: aceea cu Creatorul ei. Înțelegând implicațiile ontologice ale acestei relații și, de asemenea, dinamica acesteia la un nivel psihologic și gnoseologic devine crucială nu numai pentru regândirea teoretică a răului, dar, de asemenea, pentru conturarea unei terapii pentru depășirea răului, care ar putea constitui o soluție reală a problemei.

CREDINȚĂ FILOSOFICĂ, CREDINȚĂ TEOLOGICĂ

GEORGE REMETE

Rezumat. Relația dintre credință filosofică și teologică, între credință și mărturisire, nu este numai o problemă de specialitate, ci are, de asemenea, în sensul unei relații între umanitate și persoană, societate și individ, general și particular. În general, se pare că umanismul sau civilizație constă în politețe, toleranță, corectitudine și globalizare. Noi considerăm această înțelegere ca pe o prejudecată. Trebuie remarcat, în primul rând, faptul că o credință “generală” sau “globală”, fără o anumită confesiune, nu există pentru că este ceva fals, iar acest lucru este în mod special menționat de Paul Tillich, filosof și teolog (în lucrarea *The Dynamics of Faith*). Credința adevărată este întotdeauna foarte specifică și concretă, și este declarată dintr-un anumit punct de vedere confesional. Cu toate acestea, punctul central al studiului nostru este format din realitatea faptului că identitatea și specificitatea nu împiedică în mod necesar, ci ar putea ajuta colaborarea și utilizarea reciprocă.

IMAGINAȚIE ȘI IMAGINAR DESCRIPTIV ÎN ȘTIINȚA CONTEMPORANĂ

HORIA-COSTIN CHIRIAC

Rezumat. Această lucrare este axată pe imaginarul științific și importanța acestuia în știința contemporană. Lunga istorie a atitudinilor restrânse în ceea ce privește imaginația umană este o caracteristică principală a gândirii occidentale. Prin urmare, acceptarea foarte târziu în această zonă culturală a ideii că imaginația joacă un rol important și pozitiv în cunoașterea umană nu este o surpriză. Analiza unor momente istorice importante în evoluția de imaginarului descriptiv pot dezvălui o nouă perspectivă cu privire la funcția imaginii și a imaginației în știința contemporană.